

ВОЈНИ ИЗДАВАЧ НА САЈМУ КЊИГА

Код за читање времена

Пише
Мирослав ТОХОЉ

Овогодишњи наступ Министарства одбране и Војске Србије на Сајму књига у Београду одликују значајни аутори и специфична и вредна дела која попуњавају празна места у мозаичком оквиру сушних историјских истина, али и о самосагледавању и празнинама у нашем свакидашњем знању

У сазвежђу стручне литературе намењене систему одбране и Војсци Србије, Одељење за издавачку делатност „Војна књига“ Медија центра „Одбрана“ на овогодишњем 64. Међународном сајму књига у Београду представиће, између осталог, неколико великих пројеката какав је „Попис жртава Првог светског рата“ у 14 томова и у електронској форми, урађених на бази документације Војног архива, монографија Спомен-собе на српском, руском и француском језику, треће допуњено издање спомен-књиге „Јунаци отаџбине“ те четири нова наслова из едиције „Ратник“, започете прошле године, збирци сведочења учесника у одбрани од агресије НАТО-а 1999. године, цео низ историјских монографија, закључно са неколико наслова у новоустановљеним едицијама војне публицистике. У едицији „Геополитика“ представићемо књигу бившег амбасадора Србије Срећка Ђукића о Белорусији, дневник о Украјини руског геополитичког аналитичара Александра Дугина и књигу Џевада Галијашевића о проблемима Босне и Херцеговине. Осим списа војводе Петра Бојовића, у едицији „Историја“ објављујемо књиге о ратној пропаганди владе Милана Недића; Путниковој ратној вештини др Александра Животића; страном утицају на развој српске војне доктрине у XIX и првој деценији XX века аутора Слободана Ђукића; биографију Димитрија Цветковића, официра са пет досијеа, из пера генерала Светка Ковача, белешке Душана П. Стефановића са министарских седница уочи Великог рата, аутора Велимира Иветића. Посебно бих истакао нове наслове „Ратника“ – косовски дневник из 1998. генерала Небојше Павковића, његов мегаинтервју из затвора у Финској, Скок на Слатину – усиљени марш батаљона руских падобранаца на приштински аеродром пре доласка НАТО трупа, ратни дневник адмирала Бошка Антића, а до краја године изаћи ће и књига генерала армије Драгољуба Ојданића. У новоустановљеној едицији страних сведочанстава о Косову и Метохији објављујемо превод књиге „Судија у земљи безакоња“ шведског судије Кристера Карпхамара, који је, после искустава у Хрватској и БиХ, ангажован као судија УНМИК-а у нашој јужној покрајини. Једном речју, у питању су значајни аутори и специфична и вредна дела која попуњавају празна места у мозаичком оквиру сушних историјских истина, али и о самосагледавању и празнинама у нашем свакидашњем знању.!

ЕДИЦИЈА „РАТНИК“

Политичке истине и стварне слике прошлог

Политичке „истине“ из једног времена не могу заменити стварну слику прошлог. Ради досезања научне и свеобухватне слике потребно је уложити још много напора. Годинама већ наглашавамо да пропагандни привид стварног није замена за научну слику прошлости. Она је сложена и не може се „писати“ на основу прегласавања у било ком судском већу. Суд и његове могућности да арбитража пре су слика једног времена и хтења, па и ограничења.

Пише Миле БЕЛАЈАЦ

Књига разговора са генералом Небојшом Павковићем „Сведочења из Финске“ Медија центра „Одбрана“ поново подстиче размишљања колико смо као друштво зрели да доведемо у питање „политичку коректност“ у интерпретацији ратова на Балкану деведесетих година. Сведоци смо да се једном успостављени образац тешко мења. Он прераста у идеолошку интерпретацију која у сусрету са провереним контрааргументима утиче да се ново тумачење види као јерес, у овом случају као „промовисање ратних злочинаца“, како су неки, чак и припадници академске заједнице, доживели објављивање ранијих књига генерала Небојше Павковића из едиције „Ратник“ и речи на њиховим промоцијама. Једнако је и са књигама „Приштински корпус 1998–1999, сведочења ратних команданата“, „Битка на Кошарама“, „Битка за Паштрик“, у издању Медија центра „Одбрана“. Чак и они који нису спорили важност објављивања аутентичне грађе и сведочења из прве руке, сматрали су да то има, или ће имати, лош одјек у иностранству. Њих је најбоље демантовао британски војни аташе у Београду, који је још на Међународном сајму књига сугерисао да би ту едицију ваљало превести на енглески језик.

Циљано креирање

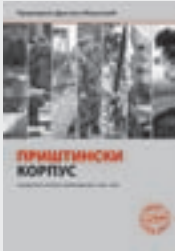
Претходних деценија чињено је (или заташкавано) много тога како би се променила пропагандна слика о Србима и Србији (Југославији) у свету. Заборављало се да чињењем уступака у одржавању циљано креиране слике како би се оправдала агресија и кршење међународног права, не доноси добро

ЕДИЦИЈА РАТНИК

**Трећа армија
седамдесет
осам дана
у загрљају
„Милосрдног
анђела”**

Небојша
Павковић
Четири књиге

**Приштински
корпус**
Приредила
Драгана
Марковић

**Битка за
Паштрик**
Приредио
Раденко
Мутавџић

**Битка на
Кошарама**
Приредио
Раденко
Мутавџић

**Сведочења
из Финске**
Драгана
Марковић
Раденко
Мутавџић

**Ратни
дани ратне
морнарице**
Бошко Антић

”У интервјуу генерала Павковића има много одговора који расветљавају осетљиве српско-српске односе, али и српско-албанске.”

ни очувању мира у свету, ни кредибилитету међународних организација, ни превладавању подељености унутар самог српског друштва. Да то није требало чинити истичу многи аналитичари, укључујући и оне из земаља које су учествовали у агресији. И њима смо дужни да пружимо што више проверених и систематизованих информација о ономе што се дешавало на простору СР Југославије и Косова и Метохије, нарочито имајући у виду да ће се у будућности водити дијалози између Срба и Албанаца и о њиховој прошлости.

У интервјуу генерала Павковића има много одговора који расветљавају осетљиве српско-српске односе, али и српско-албанске. И пре годину дана изразио сам мишљење да би ове књиге требало да читају и Албанци, јер су и они били жртве пројекта који су над њима провођени. Њима није познато да су рањени припадници ОВК лечени у српским војним и цивилним болницама, да су одреди војске штитили албанска села како не би била део манипулација ОВК, ради медијског ефекта у свету. Насупрот томе, наводе се албанска села која је сравнила НАТО авијација. У овом сведочењу први пут се говори о терористичким акцијама док је трајала конференција у Рамбујеу 1999 – бомбе су експлодирале у косовским градовима, а већина страдалих били су управо Албанци.

Интервју команданта Треће армије у рату 1999. отвара и неке странице ближе прошлости, чији су актери били Војислав Коштуница, Зоран Ђинђић, Зоран Живковић и други. Једни нису имали поверења у војску по властитом нахођењу, а други по наговору из иностранства. Српски интерес се свакако потирао. Војска је свакодневно остајала без доказаних ратних кадрова, неки су испоручивани Хагу... Павковић подсећа да су генерали Миодраг Симић и Стаменко Николић написали књигу „Истина и заблуде о 5. октобру”, у којој су разјаснили улогу војске и шта се догађало из дана у дан, и минута у минут, користећи аутентичне фотографије, фоно и фото снимке и друга документа. Он је, са своје стране, овим интервјуом допунио њихова сведочења.

Нужна „реформска” карика

Павковић је и овом приликом подсетио да је осуђен, иако није лично чинио злочине нити их наредио, те да су преступници хапшени и процесуирани на основу обавештења потчињених органа. Он наводи и да је већ другог дана рата стављен у поступак први преступ хуманитарног права и закона СРЈ, да је један од учесника осуђен на 28 година. Поређења ради, наводимо да су у Ираку до првог таквог процеса прошле две и по године. Процесуирани су сви преступи о којима су команде армије и корпуса имале сазнања. Накнадни докази у Хагу да је било још таквих појединачних случајева, а за које није знао, доводили су га до љутње и запитаности да ли су органи безбедности прво информисали свој ресор у Врховној команди, а не команду у којој су деловали.

Када је новинар Иван Марковић приређивао књигу „Војска Југославије и Косово и Метохија 1998–1999”, Примена правила међународног права оружаних сукоба”, био сам у прилици да видим шта је све команда предузимала да се цивили заштите и како да се поступа у борбеним околностима. Ту су била и документа о асанацији бојишта у којима су учествовале стручне екипе војске. Све је то објављено, и у неким другим околностима водило би другачијим оценама суда. Овако је чињеница да је, командант ратне Треће армије и начелник Генералштаба после рата генерал Небојша Павковић, „средњи” човек у ланцу командовања, добио највећу казну. Некоме ко је неправедно осуђен за одбрану своје земље, слаба је утеха више него коректан однос финских државних органа, земље у којој издржава пресуђену затворску казну. Да ли је толика казна, пита се и он, освета противника и агресора за борбене неуспехе и скроман учинак упркос великим плановима да ће Војску Југославије претворити у колоне заробљеника, какве су видели у Кувајту и на југу Ирака. Остаје питање: може ли се поставити хипотеза да је склањање истакнутог ратног команданта из редова војске била нужна „реформска” карика ка демонтажу те установе које је потом уследило.!

НОВЕ КЊИГЕ

СКОК НА СЛАТИНУ
– РУСКИ
БАТАЉОН НА
КОСОВУ И
МЕТОХИЈИ 1999.

Леонид Григорјевич Ивашов
генерал-пуковник, начелник
Гавне управе Министарства одбране
РФ за међународну сарадњу

„Ја сам радио са војницима и видео реакцију генерала Ојданића када су му превели основне ставове из документа о којем се Черномирдин споразумео са Американцима. Нервирао се схватајући да је то предаја по свим тачкама. С времена на време се питао: „Зашто? Зашто нас је Русија напустила и присиљава нас да капитулирамо?“ Колико је бола било у тим речима! Ипак, трудио сам се да га сачувам од очајања, саветовао га да не паничи, да се бори за сваку тачку, да уноси поправке, да инсистира на дискусији, једном речју, да макар како-тако поправи ситуацију. Узимајући у обзир да америчка делегација није била присутна у Београду, сматрали смо да у крајњем случају имамо неколико дана резерве да проведемо консултације у Москви, извршимо корекцију руског става и избегнемо капитулацију.“

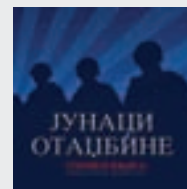

Николај Викторович Стасов
генерал-пуковник,
начелник Штаба ВДВ

„Званични разлог да се Русији не допусти приступ на територију Косова и Метохије крије се у верзији чланица НАТО-а да Русија јавно изражава симпатије и благонаклоно се односи према православном српском народу и стога не може бити „судија“ у сложеним односима између Срба и Албанаца, да ће руски миротворци на Косову заузети страну Срба, пружити им покровитељство и гледати им кроз прсте.

Свакако, у томе је било истине, јер се ми Руси са искреним поштовањем односимо према српском народу. Међутим, руско војно и политичко руководство трезвено и објективно је гледало на ситуацију на Косову и са поштовањем се односило према обема странама; о необјективности према било којој страни није могло бити ни говора. Русија је чинила све што је било могуће за постизање мирног решења конфликта и благовремено је предузимала енергичне мере за објективну, непристрасну оцену ситуације. Ево једног изразитог примера. У мировним снагама, на основу руске ВДВ за службу на Балкану, од 1992. године учествовали су војници разних националности Руске Федерације и свих конфесија – православни, муслимани, Јевреји.“

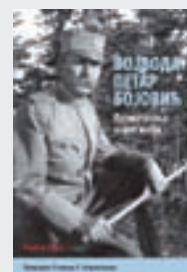
[НОВЕ КЊИГЕ]

**Јунаци
отаџбине**
Спомен
књига

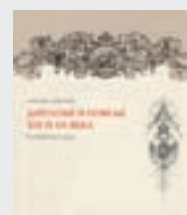
**Војска
Југославије у
одбрамбеном
рату 1999.
године**
Клуб генерала и
адмирала Србије
Књига 1 и 2

**Војвода
Петар Бојовић
– Разматрања
војне моћи**
Приредио
Стевица
С. Карапанџин
Књига 1 и 2

**Путникова
школа
ратне вештине
Главни
ђенералштаб
војске
Краљевине
Србије
(1903–1914)**
Александар
Животић

**Дипломе и
повеље
XIX и XX века
Из збирке
Војног музеја**
Душанка
Маричић

**Срби чувари
границе
Хабзбуршке
монархије**
Душан Бабац

КАПИТАЛНА ИЗДАЊА

Попис војних и цивилних губитака Краљевине Србије у људству у Првом светском рату – архивска грађа Војног архива

Место бројева заузели су људи са именом и презименом

Приредила Д. МАРКОВИЋ

Војни архив Института за стратегијска истраживања Универзитета одбране започео је 2013. године припрему и евидентирање података војних губитака у људству Краљевине Србије у Првом светском рату, на основу архивске грађе коју баштини ова значајна институција. Пројекат је уврштен у активности за обележавање стогодишњице Првог светског рата у Министарству одбране и Војсци Србије. Садржај евидентираних података је систематизован, уобличен и организован у облику базе података и проширен, у складу са карактеристикама архивске грађе Војног архива. Из штампе је управо изашло капитално издање у 14 томова: „Попис војних и цивилних губитака Краљевине Србије у људству у Првом светском рату – архивска грађа Војног архива”, које прати и електронско издање.

Из рецензије академика проф. др Љубодрага Димића издавајмо:

„Фернан Бродел, највећи европски историчар друге половине XX века, знао је да каже да уколико у историји не знамо бројке, треба да их измислимо. Када су у питању бројеви страдалих Срба у Великом рату, више од једног века се са њима цитирало и манипулисало. Сада, захваљујући превасходно труду Војног архива, у прилици смо да пред собом имамо имена дела

људи који су положили свој живот за Србију 1912–1918. године. У питању је научни, али и цивилизацијски искорак.

Намера истраживача била је да преданим истраживањима из постојеће грађе Војног архива у Београду испишу имена страдалих војника и цивила у Првом светском рату. Резултат до кога су дошли емпирички проверљив је у грађи Војног архива и као такав од велике важности, тим пре јер жртве Краљевине Србије у Првом светском рату никада нису пописане. Свесни да грађа Војног архива није у потпуности сачувана (страдала је темељно у свим ратовима XX века, уништавана, пресељавана, закопавана, губљена, чувана у неадекватним условима, физички оштећивана...) и да представља само део сачуваних извора који говоре о страдању становништва Краљевине Србије у годинама 1912–1918, аутори су свој део посла изузетно савесно и истраживачки темељно урадили. Захваљујући њиховом раду пописано је 322.987 имена страдалих, а после одстрањивања свих оних код којих је идентитет био два или више пута помињан, дошло се до списка од 281.821 имена. У наведеном попису дати су лични подаци, време страдања, место страдања, војна јединица, понегде још који податак који говори о структури жртава. До података се

дошло анализом различитих типова историјских извора – листе губитака, спискови страдалих, логорске листе, болничке књиге, спискови интернираних, забелешке о заробљеним и умрлим, пописници жртава рата. Тај ће број, истраживањима у другим архивским институцијама у земљи (Архив Југославије, Архив Србије, локални архиви...) и иностранству (Швајцарска, у којој се чува документација Црвеног крста, државе у суседству, које су вршиле окупаторску улогу, савезничке и непријатељске земље, државе у које су Срби били депортирани и интернирани), бити додатно допуњен и повећан. Истраживањима у другим архивским установама које чувају податке о страдалим, хоспитованим, несталим, умрлим током ратних година и у времену које је након тога наступило (умрли од рањавања, болести и директних последица рата) наведени бројеви ће свакако бити вишеструко увећани. Будућим ширењем истраживања, која сматрамо неминовним и потребним, бићемо у прилици да се додатно приближимо тачном броју страдалих.

Истраживања која су резултовала Пописом војних и цивилних губитака Краљевине Србије у људству у Првом светском рату – архивска грађа Војног архива важна су из више разлога. Први пут после једног века дошло се до поузданог списка дела страдалих у Великом рату. Српска историографија исказала је своју зрелост. Постигнути резултати, уз све ограде, биће уграђени у међународну размену знања о Великом рату. Испуњен је генерацијски дуг према људима који су положили свој живот за Отаџбину. Истраживање и постигнуте резултате су несумњиви културни и цивилизацијски чин који прекорачује границе историјске науке. Истраживачки резултат је допринос сазнавању истине о себи, без које нема будућности.

Овим пописом Војни архив је испредњачио испред других институција таквог типа које чувају документацију о Првом светском рату. У научном смислу, обављен је фундаментални посао кога се не би стидели научни институти. У друштвеном смислу, у колективној свести савременика место бројева заузели су људи са именом и презименом. Из угла будућих истраживања добијен је угаони камен свих будућих настојања да се дође до што приближнијег броја страдалих.”¹

